

Nr 149.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av § 8 i lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus; given Stockholms slott den 16 april 1915.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av § 8 i lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Johan Beck-Friis.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av § 8 i lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus.

Härigenom förordnas, att § 8 i lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus skall hava följande ändrade lydelse.

Mom. 1. Inom område, där köttbesiktnings- men ej slakthustvång är gällande, äger samhället att för köttbesiktning, anställd på grund av § 2, och för sådan behandling av kött, som omförmäles i § 6 mom. 2, uppbära avgifter enligt taxa, som, sedan Konungens befallningshavande efter hälsovårdsnämndens hörande därtill uppgjort förslag, av Konungen fastställles för minst ett år i sänder. I denna taxa må avgifterna ej sättas högre, än som kan anses erforderligt till täckande av samhällets kostnader för köttets besiktning och stämpling samt ovanberörda behandling.

Mom. 2. Inom område, där slakthustvång är gällande, äger staden att för köttbesiktning, anställd på grund av § 2, för sådan behandling av kött, som omförmäles i § 6 mom. 2, för begagnande av slakthuset och, därest särskild marknadsplats för kreaturshandeln blivit anordnad i sammanhang med slakthuset, jämväl för nyttjande av marknadsplatsen och vid densamma uppförda stallar ävensom för kreaturens utfodring, skötsel och vägning uppbära avgifter enligt taxa, som, sedan Konungens befallningshavande, efter hörande av hälsovårdsnämnd eller den särskilda myndighet, varunder slakthusets förvaltning är ställd, därtill uppgjort förslag, av Konungen fastställles för minst ett år i sänder. I denna taxa må avgifterna ej sättas högre, än som kan anses erforderligt till täckande av stadens kostnader för köttets besiktning och stämpling samt ovanberörda behandling ävensom för slakthusets och marknadsplatsens förvaltning och underhåll jämte skälig ränta å anläggningskapitalet.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16
april 1915.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet friherre Beck-Friis anförde.

Då Kungl. Maj:t den 23 december 1914 hade att pröva inkomna förslag till taxor å avgifter för begagnande av slakthus, för köttbesiktning m. m. i ett flertal städer i riket, fann Kungl. Maj:t skäligt dels besluta, att förut gällande dylika taxor för Stockholm, Göteborg, Malmö och Eskilstuna skulle fortfarande lända till efterrättelse men icke längre än till den 1 augusti 1915, dels ock för första gången fastställa dylika taxor för Hälsingborg och Karlskrona att gälla för samma tid. Orsaken till denna tidsbegränsning var, att Kungl. Maj:t fann det önskligt, att ändring måtte vidtagas i gällande slakthuslags bestämmelser i fråga om beräkningen av avgifter för köttbesiktning inom samhällen med slakthustvång, vilken ändring emellertid krävde riksdagens bifall. Kungl. Maj:t förklarade sig också vilja, sedan lantbruksstyrelsen avgivit infordrat

yttrande, pröva förslag i ämnet att föreläggas riksdagen. Jag anhåller nu att få återkomma till denna fråga och hemställa om avlåtande av sådan proposition, som sålunda ställts i utsikt. Jag vill erinra, att kärnpunkten i frågan är, huruvida avgifterna för enbar köttbesiktning må kunna sättas högre än samhällets kostnader för dylik besiktning i och för sig betinga, vilket ansetts vara befogat i ändamål av att besiktningsavgifterna måtte kunna sättas till lika belopp med slakthusavgifterna, enär eljest slakthusen ansetts skola bliva mindre begagnade, deras ekonomi undergrävd, de hygieniska intressena icke behörigen tillgodosedda och upprättandet av nya slakthus utebliva.

Historik.

Genom proposition den 14 februari 1896 (nr 28) beslöt Kungl. Maj:t inhämta riksdagens yttrande över ett propositionen bilagt förslag till förordning angående köttbesiktnings- och slakttvång m. m. Enligt detta förslag skulle obligatorisk besiktning av kött av vanliga slaktdjur kunna införas såväl i städer som i kommuner å landet ävensom i sådana å landet befintliga samhällen, i vilka hälsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad förklarats skola i tillämpliga delar gälla. Slakttvång, innefattande förbud att inom visst område slakta sådana djur annorstädes än i offentligt slakthus, skulle få stadgas endast i städer och med dem i avseende å hälsovård likställda samhällen samt måste vara förordat med obligatorisk köttbesiktning. Införande av såväl det ena som det andra tvånget gjordes emellertid beroende av samhällena själva och kunde ej ske mot deras uttalade önskan. För köttbesiktning ävensom för begagnande av offentligt slakthus skulle enligt § 8 i den föreslagna förordningen vederbörande samhälle äga uppbära avgifter enligt taxa, fastställd av Kungl. Maj:t för minst ett år i sänder. I denna taxa skulle avgifterna ej få sättas högre än som kunde anses erforderligt till täckande av samhällets kostnader för köttets besiktning och stämpling samt, där fråga vore om begagnande av offentligt slakthus, till täckande jämväl av kostnaden för slakthusets förvaltning och underhåll jämte ränta å anläggningskapitalet. Därjämte skulle avgifter få upptagas för begagnande av i sammanhang med slakthus anordnad marknadsplats jämte stallar samt för kreaturens skötsel, utfodring och vägning, vilka avgifter skulle bestämmas efter enahanda grunder och i samma ordning som slakthusavgifterna. Riksdagen fann sig emellertid icke kunna godkänna berörda förslag.

År 1897 återupptogs samma förslag av enskilda motionärer och riksdagen antog på grund därav för sin del en lag i ämnet, varefter Kungl. Maj:t, i överensstämmelse med riksdagens beslut, den 22 december

1897 utfärdade lag angående köttbesiktning och slakthus. Enligt denna lag inskränktes rätten till införande såväl av köttbesiktnings- som av slakttvång till städerna. Dessa fingo ensamma vidkännas kostnaden för besiktningen utan rätt att uppbära någon avgift därför. För begagnande av offentligt slakthus ägde däremot vederbörande stad uppbära avgifter enligt taxa, som, sedan Kungl. Maj:ts befallningshavande, efter hörande av hälsovårdsnämnd eller den särskilda myndighet, varunder slakthusets förvaltning vore ställd, uppgjort förslag därtill, skulle fastställas av Kungl. Maj:t för minst ett år i sänder. I denna taxa skulle avgifterna ej få sättas högre, än som kunde anses erforderligt för täckande av stadens kostnader för slakthusets förvaltning och underhåll jämte 3 procent ränta å anläggningskapitalet. Sistnämnda bestämmelse hade i riksdagen tillkommit genom sammanjämkning, sedan första kammaren godkänt ett förslag, att »ränta å anläggningskapitalet» skulle få beräknas, men andra kammaren ansett vederbörande kommun böra bekosta slakthusets anläggning utan rätt till räntegottgörelse därför.

Av förhandlingarna vid 1897 års riksdag i fråga om antagande av lag i ämnet framgår, att riksdagens beslut väsentligen bestämdes av omtanke för den på ökad boskapsskötsel alltmer grundade jordbruksnäringen, vars intressen hotades genom varjehanda i främmande länder uppresta hinder mot införsel dit av levande kreatur från Sverige. För att i stället befordra exporten av slaktat kött krävdes inrättande av särskilda slakthus i förening med köttbesiktning. Man antog, att dessa inrättningar skulle komma att av åtminstone en eller annan för köttexporten viktig stad anordnas utan annan ersättning åt staden än de avgifter, som, enligt vad nyss nämnts, skulle utgå för begagnande av slakthuset.

Emellertid blev icke, så länge dessa bestämmelser gällde, vare sig köttbesiktnings- eller slakttvång infört i någon av landets städer. Förslag därom framställdes visserligen i Göteborg, Malmö och Stockholm men ansågos av vederbörande stadsfullmäktige icke böra föranleda någon åtgärd, så länge lagen hade sin dåvarande lydelse.

På grund härav och med föranledande av inkomna framställningar förelade Kungl. Maj:t 1899 års riksdag förslag till ändrad lydelse av § 8 i 1897 års lag, varvid jordbruksnäringens krav framhölls såsom huvudmotiv till ändringen. Dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, vilken föredrog ärendet inför Kungl. Maj:t, anförde, att då anläggandet av ett tidsenligt offentligt slakthus krävde högst betydande kostnader, det icke kunde vara annat än rättvist och billigt, att genom avgifter för slakthusets begagnande bereddes ej blott ersättning för slakthusets

förvaltning och underhåll utan även skälig ränta å anläggningsskapitalet. Att därvid i lagen bestämdes något fixt maximum å den ränta, som finge beräknas, syntes ej lämpligt, då räntefoten ofta växlade, utan borde det i varje fall få bero på Kungl. Maj:ts prövning att vid fastställande av taxa å avgifter för slakthusets begagnande bedöma vilken ränta, som kunde anses skälig. Någon fara för att överdrivet höga avgifter skulle komma att fordras för slakthusets begagnande syntes för övrigt så mycket mindre förefinnas, som det ju, då ingen vore skyldig att anlita slakthuset, låge i vederbörande stads intresse, att avgifterna sattes så lågt, att slakthuset verkligen komme till användning i beräknad omfattning. Vidare syntes det vara i sin ordning, att måttliga avgifter stadgades för besiktning och stämpling av uppslaktat kött. Dessa avgifter skulle visserligen komma att i första hand erläggas av den, som anmälde köttet till besiktning, vilket väl i regel skulle bliva köttförsäljaren, men denne kunde ju sedermera, om han finge köttet försett med en rekommenderande stämpel, begära för sin vara så högt pris, att kostnaden för köttets besiktning och stämpling bleve betäckt. Något nämnvärt fördyrande av köttet syntes därigenom ej komma att uppstå. Tillika föreslogos bestämmelser om avgifter för begagnande av marknadsplats m. m. i överensstämmelse med 1896 års proposition.

Lagutskottet erinrade, att frivillig köttbesiktning då redan inrättats i flera städer, och att betalningen för dylik besiktning vore godtyckligt bestämd. Det vore då bättre, att avgifterna skulle utgå enligt en av Kungl. Maj:t bestämd taxa, vid vars fastställande Kungl. Maj:t nog skulle komma att tillse, att avgifterna icke sattes högre än att de betäckte de skäliga utgifter, staden måste vidkännas för besiktningen. Genom den nu av Kungl. Maj:t föreslagna rätten för städerna att för begagnande av offentliga slakthus uppbära avgifter, som jämväl motsvarade skälig ränta å anläggningsskapitalet — varigenom den ränta, som skulle läggas till grund för avgifternas beräkning, komme att höjas med en eller annan procent — syntes kostnaden för begagnande av slakthus icke komma att ökas i någon nämnvärd mån. Ändringen tillstyrktes därför liksom även förslaget om avgifter för begagnande av marknadsplats m. m.

Riksdagen antog för sin del lag om ändrad lydelse av § 8 i slakthuslagen i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag, och lag härom utfärdades den 26 maj 1899. De sålunda antagna bestämmelserna gälla ännu och hava endast undergått mindre jämkningar dels genom lag den 25 maj 1905 och dels i den nya lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus.

I sistnämnda lag återfinnas nu ifrågavarande stadganden i § 8, som är av följande lydelse:

Mom. 1. För köttbesiktning, anställd på grund av § 2, för sådan behandling av kött, som omförmäles i § 6 mom. 2, samt för begagnande av offentligt slakthus, varom i § 3 sägs, äger samhället uppbära avgifter enligt taxa, som, sedan Konungens befallningshavande, efter hörande av hälsovårdsnämnd eller den särskilda myndighet, varunder slakthusets förvaltning är ställd, därtill uppgjort förslag, av Konungen fastställas för minst ett år i sänder. I denna taxa må avgifterna ej sättas högre, än som kan anses erforderligt till betäckande av samhällets kostnader för köttets besiktning och stämpling samt ovanberörda behandling och, där fråga är om begagnande av offentligt slakthus, som nyss är nämnt, till betäckande jämväl av kostnaden för slakthusets förvaltning och underhåll jämte skälig ränta å anläggningskapitalet.

Mom. 2. Där särskild marknadsplats för kreaturshandeln blivit anordnad i sammanhang med offentligt slakthus, varom i § 3 sägs, må i enahanda ordning och efter liknande grunder som i fråga om slakthusets begagnande bestämmas avgifter till staden för nyttjande av marknadsplatsen och vid densamma uppförda stallar ävensom för kreaturens utfodring, skötsel och vägning.

Jag vill erinra, att genom sistnämnda lag rätten till införande av köttbesiktningstvång utsträcktes att tillkomma icke endast städer utan även andra samhällen, där hälsovårdsstadgans för riket föreskrifter rörande stad i tillämpliga delar gälla. Slakthustvång, mot vilket uttryck det föregående »slakttvång» utbytt, kan fortfarande stadgas endast för stad eller visst område därav.

I Kungl. Maj:ts proposition till 1913 års riksdag ifrågasattes icke någon annan ändring i § 8, än som sammanhänge dels med ett förslag i § 6 mom. 2 angående särskild behandling av kött, som först efter sådan behandling kunde godkännas, och dels med nyssnämnda utsträckning av rätten till köttbesiktningstvång till vissa andra samhällen än städer. I en inom andra kammaren väckt motion, nr 340, yrkade emellertid herr Herman Andersson i Grimbo, bland annat, att räkenskaperna för köttbesiktningen och för slakthuset skulle särskiljas, så att köttbesiktningsavgifterna måtte kunna sättas allenast till det belopp, som täckte själva omkostnaderna för besiktningen. Till stöd för detta yrkande anförde motionären, att, såsom bestämmelserna vore avfattade, komme köttbesiktningsavgifterna att användas även till betäckande av kostnaderna för anskaffandet av slakthuset, dess förvaltning och under-

håll. Så borde emellertid enligt hans mening icke vara fallet, ty detta föranledde en högre taxa för besiktningar, än som eljest behövde äga rum. Slakthuset hade ju sitt ändamål för sig, och kostnaderna för det samma borde naturligtvis utgå i den mån allmänheten använde slakthuset för det med detta egentligen avsedda ändamålet. Köttbesiktnings-taxan kunde då sänkas, vilket skulle vara till fördel för allmänheten, och vilket för övrigt syntes anses vara ur alla synpunkter det enda riktiga. Det vore enligt motionärens mening olämpligt, att allmänheten underkastades en extra beskattning i form av besiktningsavgifter, då man visste, att besiktningen kunde verkställas till vida billigare pris.

I anledning av vad motionären sålunda yrkat och anfört yttrade lagutskottet, att utskottet ansåge, att de föreskrifter, som i avseende å bestämmandet av avgifterna meddelades i lagförslaget, utan något vidare tillägg vore tillfyllestgörande för vinnande av det ändamål, som avsåges i motionen. Utskottet ansåge sig därför böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i denna del, vilken innefattades i § 8 mom. 1 i lagförslaget. Härav framgår, att utskottet icke blott principiellt godkände riktigheten av motionärens åsikt angående sättet för bestämmande av dessa avgifters belopp utan även ansåg, att såväl då gällande lag som Kungl. Maj:ts förslag, vilket i detta hänseende ej avvek från föregående stadganden, redan innehöllo bestämmelser av den art, motionären åsyftat.

Under debatten i riksdagen förekom i detta ämne allenast, att i andra kammaren motionären förklarade sig fullt nöjd med att utskottet godkänt hans ståndpunkt, samt att en kammarledamot, som deltagit i ärendets behandling i lagutskottet, meddelade, att utskottet varit så gott som utan undantag enigt med motionären om, att något borde göras härutinnan, men ansett, att allt, som i lagtexten borde föreskrivas om denna sak, blivit iakttaget. Det kunde nämligen icke vara skäligt att taga lika mycket betalt för allenast besiktning som för både besiktning och slakt. Det vore att hoppas, att Kungl. Maj:t skulle taga frågan under allvarligt övervägande, då taxor skulle fastställas.

I riksdagens skrivelse i ämnet blev denna fråga icke föremål för något uttalande.

*Tidigare
beslut an-
gående taxor
för vissa
städer.*

Efter genomförandet av 1899 års ovanberörda lagändring började åtgärder att i åtskilliga städer vidtagas för anläggande av slakthus.

Det första ärendet angående fastställande av slakthusavgifter jämte köttbesiktningsavgifter, som underställdes Kungl. Maj:ts prövning, gällde Malmö stad. Vederbörande slakthusstyrelse hade i sitt taxeförslag upptagit »besiktningsavgifterna för till staden infört kött, inklusive

trikinundersökning samt in- och utbärning å besiktningsbyråerna i det närmaste lika med dem, som skulle vid stadens offentliga slakthus upptagas för såväl begagnande av slakthuset som köttbesiktningen m. m. därstädes. Till stöd för att förslaget uppgjorts på detta sätt hade slakthusstyrelsen anfört huvudsakligen, att styrelsen velat tillse, att slakthusets verksamhet icke motverkades genom för låga avgifter för besiktning m. m. av det från landsorten till staden i uppslaktat tillstånd införda köttet. Sattes nämligen dessa avgifter alltför lågt, skulle en osund konkurrens kunna igångsättas av de yrkesslaktare, som till staden införde kött av sistnämnda slag. Då slakthusavgifterna satts rätt lågt, syntes hinder icke böra möta för att besiktningsavgifterna sattes i det närmaste lika, helst dessa överhuvudtaget enligt förslaget icke kunde anses för höga, synnerligast som i dem inginge ersättning för trikinundersökning, där sådan förekomme, samt för köttets in- och utbärning.

Medicinalstyrelsen framhöll, att de i § 8 slakthuslagen givna föreskrifter måste noggrant tillämpas, men att det samtidigt måste tillses, att slakthusavgifterna icke bleve betungande och ägnade att förorsaka ett köttfördyrande i det samhälle, där slakthuset anlagts. Detta kunde inträffa, om slakthuset anlagts i för stor skala eller eljest oskäligt dyrt, vilket skulle förorsaka alltför stora ränte-, drift- och underhållskostnader. Efter en jämförelse med förhållandena i vissa tyska städer och med förordande av vissa mindre jämkningar i slakthusstyrelsens förslag till slakthusavgifter fann medicinalstyrelsen detta innefatta skäliga avgifter. I avseende å förslaget om besiktningsavgifternas fastställande till lika belopp som slakthusavgifterna samt skälen härför instämde medicinalstyrelsen med slakthusstyrelsen samt tillade, att ett ytterligare skäl till besiktningsavgifternas fastställande till föreslagen storlek vore, att undersökning av i uppslaktat tillstånd från landsorten infört kött ofta förorsakade ett långt större arbete, än som erfordrades vid undersökning av i ett offentligt slakthus uppslaktade djurkroppar. I flera tyska städer hade också slakthusavgifterna och avgifterna för besiktning av från landsorten infört kött satts lika eller i det närmaste lika, vilket även skett i de danska städerna Köpenhamn, Odense, Esbjerg, Kolding och Aarhus.

Genom beslut den 3 juni 1904 på civildepartementets föredragning fastställde Kungl. Maj:t taxa å avgifter för köttbesiktning och för begagnande av slakthuset i Malmö, vilka avgifter sattes lika höga, allenast med de avvikelser i fråga om vissa vikter å djur eller djurkroppar, som betingades av att vid slakthuset beräknades levande vikt men vid köttbesiktningsbyråerna kroppens vikt i slaktat tillstånd.

Nästa fråga angående dylika avgifter gällde Göteborg. För såväl köttbesiktningen som slakthuset hade därvid föreslagits avgifter till samma belopp, som av Kungl. Maj:t den 3 juni 1904 fastställts för Malmö. I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift yrkade emellertid Johannes Andersson i Lerum, att den föreslagna taxan icke måtte fastställas, och anförde såsom skäl härtill huvudsakligen följande. Slakthuslagen hade åsyftat att möjliggöra för städerna övervakandet av att dit infördes endast friskt och till människoföda dugligt kött och icke att städerna skulle kunna genom oskäligen besiktningsavgifter förskaffa sig höga inkomster eller kunna genom dylika höga avgifter förhindra eller åtminstone i högsta grad försvåra för de i trakten boende lantmännen att fortfarande i staden finna avsättning för det kött, de hade till salu. Enligt lagens lydelse av år 1899 finge för besiktningen uppbäras avgift, så låg att den endast täckte stadens kostnader för besiktningen, under det att avgiften för slaktning med tillhörande besiktning finge vara avsedd att täcka jämväl kostnaderna för slakthusets förvaltning och underhåll jämte ränta. Lagens tydliga mening vore alltså, att avgiften för enbar besiktning måste vara betydligt lägre än avgiften för såväl besiktning och slaktning. Då lagen föreskrivit olika slags avgifter, hade det uppenbarligen icke varit meningen, att dessa avgifter skulle göras lika höga. Därjämte sökte Andersson genom en uträkning visa, att besiktningsavgifterna skulle med föreslagna belopp inbringa en inkomst för staden, som mångdubbelt överstege stadens självkostnad för besiktningen, vilken ju vore den enda, staden ägde rätt att få ersatt genom avgifterna.

Medicinalstyrelsen åberopade i avgivet utlåtande sitt ovan berörda yttrande angående avgifterna i Malmö samt tillade, att, under den tid offentliga slakthuset i Malmö dittills varit i verksamhet och köttbesiktningstvång varit infört i denna stad, icke några klagomål anförts beträffande avgifterna, varav syntes framgå, att dessa avgifter icke varit för höga. Då även för Göteborg de föreslagna besiktningsavgifterna icke vore satta så högt, att ett köttfördyrande eller annan allvarlig olägenhet borde kunna därigenom uppstå, hemställde medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte lämna Anderssons framställning utan avseende och fastställa avgifter enligt slakthusstyrelsens förslag.

Detta skedde ock genom Kungl. Maj:ts beslut den 11 augusti 1905 på civildepartementets föredragning.

År 1907 förekom fråga om fastställande av dylika avgifter för Eskilstuna. Därvarande slakthusstyrelse hade föreslagit samma avgifter för begagnande av slakthuset som för enbar köttbesiktning, men dessa

avgifter voro i regel avsevärt högre än i Malmö och Göteborg. Medicinalstyrelsen tillstyrkte vissa nedsättningar i bägge avgifternas belopp, dock ej så lågt som till likhet med sistnämnda bägge städer, men bibehöll avgifternas inbördes likhet. Kungl. Maj:t beslöt den 31 december 1907 i överensstämmelse med medicinalstyrelsens förslag.

Taxor fastställdes därefter den 28 juli 1911 för Stockholm och den 8 december 1911 för Linköping, varvid principen om likhet mellan slakthusavgifter och besiktningsavgifter bibehölls, dock att i Linköpings-taxan slakthusavgiften för svin sattes till 2 kronor men besiktningsavgiften för hel kropp av svin blott till 1 krona 25 öre.

De sålunda utfärdade taxorna voro utfärdade att gälla tillsvidare under viss i fastställelsebrevet angiven tid, och blevo nya taxor enligt samma principer utfärdade vid de bestämda tidernas utgång.

Till följd av den nya slakthuslagen den 10 oktober 1913 tarvades vissa ändringar och tillägg till dessa taxor, och Kungl. Maj:t företog den 31 december 1913 till prövning inkomna förslag till sådana nya taxor beträffande slakthusen i Stockholm, Göteborg, Malmö, Eskilstuna och Linköping.

Av Kungl.
Maj:t den 31/12
1913 *prövade*
ärenden an-
gående taxor.

I ärendet angående dylika taxor för Stockholm förekom följande. Slakthusstyrelsen hade till stadsfullmäktige ingivit förslag till taxor med lika avgifter i bägge nu ifrågavarande hänseenden, men stadsfullmäktige återremitterade ärendet, sedan det under diskussionen framhållits, att besiktningsavgifterna satts till sådana belopp, att de ansåges komma att för år 1914 lämna en inkomst dubbelt så stor som den för samma år beräknade kostnaden för köttbesiktningsbyråernas verksamhet, vilket icke syntes vara överensstämmande med lagen. Slakthusstyrelsen framhöll i anledning härav, att den nya lagens bestämmelser i fråga om sättet för avgifternas beräkning vore ordagrant oförändrade från den äldre lagen, och att Kungl. Maj:t genom flerfaldiga prejudikat under den äldre lagens giltighetstid, varigenom avgifterna satts lika, angivit, huru dessa bestämmelser borde tolkas. För övrigt framhölls, att slakthus- och köttbesiktningsrörelsen borde betraktas som en enhet, och att det vore svårt att skilja på kostnaderna för byråerna och slakthuset, i synnerhet som en byrå vore förlagd till sistnämnda institution. Vid förnyad överläggning godkände stadsfullmäktige förslaget för sin del.

Sedan ärendet inkommit till Kungl. Maj:t, ingav ovanbemälda ledamot av riksdagens andra kammare H. Andersson i Grimbo till Kungl. Maj:t en skrift med yrkande, att fastställelse måtte vägras å den före-

slagna taxan. Han bestred riktigheten av slakthusstyrelsens åsikt, att det knappast vore möjligt att skilja på utgifterna för slakthuset och köttbesiktningen. Besiktningsbyrån vid slakthuset behövde nämligen icke inveckla förhållandena, ty där besiktigades blott kött, som slaktats å slakthuset, och besiktningsavgiften för detta kött vore redan inräknad i slakthusavgiften. Besiktningen av annat kött vore fullständigt skild från slakthuset och skedde vid två byråer, en på Norrmalm och en på Södermalm, bägge vitt skilda från slakthuset vid Enskede. Inkomsterna av köttbesiktningen hade uppgått år 1912 till över 265,000 kronor men det oaktat beräknats blott till 200,000 kronor för år 1913 och till 160,000 kronor för år 1914. Utgifterna kunde icke anslås till mer än omkring 85,000 kronor, vadan även 1914 års beräkning innebure en överskjutande, obehörig inkomst av omkring 75,000 kronor. Under föregående år hade överskottet varit vida större, vilket även borde tagas i beräkning vid taxans fastställande.

Stockholms slakthusstyrelse hemställde i avgivet yttrande, att Anderssons framställning måtte lämnas utan avseende, och ansåg sig icke behöva ingå i kritik av dennes kalkyler.

Medicinalstyrelsen hänvisade till sitt förut omförmälda yttrande med anledning av Anderssons i Lerum protest mot förslaget till taxor för Göteborg år 1905 samt anförde vidare, att 1897 års lag om köttbesiktning och slakthus tillkommit för att bereda städer, som ville ordna sin köttkontroll, tillfälle att skydda sig för alla de hälsovådliga eller till människoföda eljest otjänliga köttvaror, som infördes till städerna av mindre samvetsgranna yrkesidkare eller djuruppfödare. Att flera städer sedermera verkligen inrättat dylik kontroll, hade givetvis skett under den förutsättningen, att icke ändringar vidtoges i dittills gällande lagstiftning angående avgifterna eller eljest redan godkända principer vid tillämpningen rubbades. Under åberopande av Kungl. Maj:ts tidigare beslut hemställde medicinalstyrelsen, att H. Anderssons framställning måtte lämnas utan avseende, enär ett bifall till densamma skulle innebära ett fullkomligt förryckande av de större städernas köttkontrollväsende.

Genom särskilda beslut den 31 december 1913 fastställde Kungl. Maj:t allenast med mindre jämkningar de förutvarande taxorna för Stockholm, Göteborg, Malmö och Eskilstuna att gälla tillsvidare under år 1914, intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnade. Detta sätt för giltighetstidens bestämmande sammanhängde med att Kungl. Maj:t samtidigt anbefallde överståthållarämbetet och Kungl. Maj:ts befallningshavande i Göteborgs och Bohus, Malmöhus och Södermanlands län att efter veder-

börandes hörande före den 1 mars 1914 till Kungl. Maj:t inkomma med förnyade förslag till taxor å avgifter enligt § 8 i slakthuslagen med iakttagande, att avgifter skulle upptagas särskilt för besiktning, anställd på grund av § 2 i nämnda lag, och särskilt för begagnande av offentligt slakthus, varom i § 3 av samma lag sades, samt att avgifterna icke i något fall sattes högre, än som kunde anses erforderligt till täckande av stadens kostnader i det särskilda fallet.

För Linköpings vidkommande hade medicinalstyrelsen icke hunnit slutbehandla ärendet till den 31 december 1913, och den förutvarande taxan blev därför då utsträckt att gälla tillsvidare. Den 28 februari 1914 meddelade därefter Kungl. Maj:t angående Linköping samma befallning om ingivande av nytt taxeförslag, som lämnats den 31 december 1913 angående de fyra övriga städer, där slakthus då voro inrättade, dock att tiden för ingivandet av dylikt förslag för Linköping sattes till den 1 maj 1914.

Att taxor sålunda skulle upprättas efter de av Kungl. Maj:t angivna grunderna, vilka stodo i överensstämmelse med den av lagutskottet vid 1913 års riksdag uttalade och av riksdagen utan anmärkning lämnade uppfattningen, mötte invändningar från alla de städer saken gällde.

Innan jag redogör för dessa invändningar och för utlåtandena i dessa ämnen, vill jag erinra, att, såsom jag nämnde redan i början av min redogörelse för detta ärende, Kungl. Maj:t den 23 december 1914 dels förklarade, att de förra taxorna för vissa städer, nämligen Stockholm, Göteborg, Malmö och Eskilstuna, vilka utlöpte med utgången av år 1914, skulle fortfarande gälla till den 1 augusti 1915 och dels på grund av nya ansökningar fastställde taxor å dylika avgifter i Häl-singborg och Karlskrona, varest slakthus numera anlagts. Linköpings-taxan gällde enligt förut meddelad bestämmelse tillsvidare och behöfve alltså ej förnyas.

*Nu gällande
taxor.*

För att underlätta bedömandet av ärendet enligt den fortsatta framställning, jag kommer att lämna, vill jag här meddela en sammanställning över avgifterna enligt de nu gällande taxorna.

	Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg kronor	Eskilstuna kronor	Karlskrona kronor	Linköping kronor
A. Slakthusavgifter , inberäknat besikt- nings- och skällningsavgifter samt mikro- skopisk undersökning av svinkött på trikiner.				
Storboskap eller häst	3	4.50	4	3
Kalv, vägande 50—200 kilogram ¹⁾	1	1.50	1.50	1
» » under 50 »	0.50	1	0.75	0.50
Föl, yngre än 6 månader	1	1	1.50	1
Får, get, lamm	0.50	1	0.75	0.50
Svin, vägande 25 kilogram eller däröver	2	3	2	2
Spädgris, vägande under 25 kilogram	0.50	0.75	0.75	0.50
B. Besiktningsavgifter för till staden in- fört kött, inberäknat mikroskopisk undersök- ning av svinkött på trikiner samt in- och ut- bärning av köttet på köttbesiktningsbyrån ²⁾ (för hel kropp).				
Kött av storboskap eller häst	3	4.50	4	3
» » kalv, vägande 30—100 kilogram	1	1.50	1.50	1
» » » » under 30 »	0.50	1	0.75	0.50
» » föl, yngre än 6 månader	1	1	1.50	1
» » får, get, lamm	0.50	1	0.75	0.50
» » svin, vägande 15 kilogram eller däröver	2	3	2	1.25
» » spädgris, vägande under 15 kilogram	0.50	0.75	0.75	0.50

Av denna tabell framgår, att i alla städer avgifterna för slakthusets begagnande, inbegripet besiktning, äro alldeles lika med avgifterna för enbar köttbesiktning, allenast med de avvikelser beträffande vikten å kalvar och svin, som förorsakas av skillnaden mellan levande och slaktad vikt, samt i fråga om Linköping beträffande avgifterna för större svin. Köttbesiktningstaxorna innehålla utom de ovan upptagna rubrikerna även särskilda dylika för halv kropp, men, då dessa icke äro av större betydelse för frågan om avgifternas inbördes förhållande, hava de utelutits för vinnande av större överskådlighet. Vidare utvisar tabellen, att Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg hava fullständigt samma avgifter och att Linköping blott skiljer sig från dessa genom

¹⁾ För Linköping 50—175 kilogram.

²⁾ För Linköping är icke stadgat, att besiktningsavgiften skall innefatta gottgörelse för köttets in- och utbärning å byrån.

lägre besiktningsavgift för svin samt angående högsta vikten å levande kalv ävensom beträffande in- och utbärningsarbetet å byrån, för vilket särskild ersättning lärer utgå. Avgifterna i Eskilstuna äro nästan överallt vida högre — halvannan gång eller dubbelt — mot i nyssnämnda städer. Karlskrona intager en mellanställning, utom i avseende å föl, där denna stad är dyrast.

Med anledning av ovan omförmälda befallning den 31 december 1913 anmälde överståthållarämbetet i skrivelse den 26 februari 1914, att Stockholms stads slakthusstyrelse begärt anstånd med avgivande av det infordrade taxeförslaget och förklarat sig icke utan stadsfullmäktiges bemyndigande kunna framlägga sådant förslag, som styrelsen ansåge mest tjänligt, samt bifogat avtryck av framställning i sådant syfte till stadsfullmäktige. Överståthållarämbetet, som ansåg sig icke desto mindre böra inom den förelagda tiden inkomma med förslag i ämnet, framhöll, att ändring i den gällande taxan icke syntes på grund av Kungl. Maj:ts befallning erforderlig annat än beträffande besiktningsavgifterna, samt framlade, under åberopande av beräkningarna i slakthusstyrelsens nyssnämnda framställning till stadsfullmäktige, förslag till taxa å besiktningsavgifter, överensstämmande med den av Kungl. Maj:t fastställda taxan å dylika avgifter i Västerås, varest slakthus icke finnes. Detta förslag upptog följande besiktningsavgifter för hel kropp:

Nya taxeförslag och utlåtanden.
Stockholm.

Kött av storboskap eller häst	kronor 2.—
» » kalv, vägande 30—100 kilogram	» 0.75
» » » » under 30 »	» 0.30
» » föl, yngre än 6 månader	» 1.—
» » får, get, lamm	» 0.50
» » svin, vägande 15 kilogram eller däröver	» 1.50
» » spädgris, vägande under 15 kilogram	» 0.40.

Dessa föreslagna avgifter äro, som synes, avsevärt lägre än de nuvarande, undantagandes för föl, får, get och lamm.

I nyssberörda skrivelse till stadsfullmäktige hade slakthusstyrelsen anfört bland annat följande.

Innebörden i Kungl. Maj:ts befallning syntes vara den, att köttbesiktningen å byråerna i staden och verksamheten vid slakthuset framdeles skulle betraktas såsom skilda företag i avseende å räkenskaper och avgifter, under det att dittills i samtliga städer med offentligt slakthus dessa båda grenar av köttkontrollverksamheten betraktats såsom ett gemensamt företag i ekonomiskt hänseende, så att de sammanlagda

utgifterna för dem lagts till grund för avgifterna. Då de nya grunderna vore för huvudstaden ofördelaktiga, påkallade styrelsen stadsfullmäktiges uppmärksamhet å ärendet. Styrelsen anförde vidare:

»Anläggandet av ett stort modernt offentligt slakthus innebär för en stad en stor ekonomisk uppoffring i syfte att tillgodose viktiga hygieniska krav. Genom inrättande av offentligt slakthus har en stad vidtagit den av lagen anvisade rationellaste åtgärden för ordnande av köttbesiktningen inom densamma, på samma gång som den därigenom velat avlägsna flera hygieniska och andra olägenheter, som eljest kvarstå, även sedan köttbesiktningstväng införts, och som äro förenade med tillvaron av här och var i staden och dess utkanter kringspidda små slakterier. Slakthusiden syftar emellertid ej blott på tillvaratagandet av dessa intressen, utan även på att bereda kommunens slakteri- och köttindustriidkare möjlighet att driva sin hantering på bästa och tidsenligaste sätt, ävensom på att bereda djurproducenterna ordnade avsättningsförhållanden genom begagnande av slakthusets kreatursmarknad.

Vidtagandet av alla de anordningar och anstalter, som tillhöra ett modernt slakthus, kräver nedläggande av betydligt kapital — Stockholms slakthus har dragit en kostnad av omkring 6 miljoner kronor — och medför i varje fall en uppoffring för staden, då denna icke äger vid beräkning av avgifterna för slakthusets begagnande tillgodoräkna sig något bidrag till kapitalets amortering. Så mycket angelägnare måste det då för staden vara att tillse, att driftkostnaderna varda betäckta och att skäligen ränta å det nedlagda kapitalet erhålles. En nödvändig förutsättning för att detta skall bliva möjligt är, att frekvensen vid slakthuset bliver av sådan omfattning, att tillräckliga inkomster härigenom inflyta. Styrelsen har vid flera tillfällen, senast vid avgivande av statförslag för år 1914, framhållit de svårigheter, varmed ett nyupprättat slakthus har att kämpa. Slakthusets utveckling är nämligen beroende av huruvida slakteriyrkets utövare i staden kunna bestå i konkurrensen med infört, utanför staden uppslaktat kött samt huruvida djurproducenterna finna det med sin fördel förenligt att sända slaktdjuren till slakthuset i stället för att sända uppslaktat kött. I den mån detta bliver förhållandet, befordras såväl slakteriidkarnas och djurägarnas som därmed också slakthusets intressen. För kommunen måste det därför vara en angelägen omsorg att på allt sätt söka befrämja tillförseln av levande slaktdjur och att undanröja de svårigheter, som däremot uppstålla sig. En omständighet av största betydelse härvid är i vilket förhållande avgifterna vid slakthuset och vid köttbesiktningsbyråerna stå till varandra. Enligt hittills vunnna erfarenhet synes det nödvändigt, att dessa avgifter äro lika.»

Sedan slakthusstyrelsen därefter erinrat om ovan omförmälda prejudikat angående avgifternas bestämmande i Malmö och Göteborg, fortsatte styrelsen sålunda:

»Om hädanefter avgifterna för besiktning vid huvudstadens köttbesiktningsbyråer skola bestämmas allenast med hänsyn till omkostnaderna för byråerna och verksamheten därstädes, medför detta, att dessa avgifter skola nedsättas. Detta torde icke i och för sig vara av så stor betydelse. Men då enligt styrelsens mening kan förutses, att verksamheten vid slakthuset skall nedgå, om endast avgifterna

vid köttbesiktningsbyråerna nedsättas, bliver till förebyggande därav nödvändigt, att slakthusavgifterna nedsättas i samma grad som avgifterna vid byråerna, vilket innebär, att de förra hädanefter måste bestämmas med ledning av de senare i stället för såsom hittills tvärtom. Givetvis kommer en sådan förändring att åtminstone till en början föranleda, att bristen å slakthusets stat icke oväsentligt ökas.»

Beträffande beräklandet av särskilda köttbesiktningsavgifter och kostnaderna för dylik besiktning anförde styrelsen:

»Dessa kostnader utgöras för huvudstadens vidkommande i första rummet av utgifterna för de i staden anordnade båda köttbesiktningsbyråerna. Till dessa kostnader komma redan nu kostnader för vissa anordningar vid slakthuset, som även tjäna byråernas verksamhet. Men även härförutom kunna till kostnaderna för köttets besiktning och stämpling komma att hänföras omkostnader för köttbesiktning vid slakthuset. Hittills har vid slakthuset visserligen endast verkställt besiktning av därstädes uppslaktat kött, men det kan ju när som helst under taxeperioden finnas lämpligt att även vid slakthuset anordna besiktning av å andra orter uppslaktat kött. I sådant fall bör Stockholms stad naturligen vara oförhindrad att i kostnaderna för köttets besiktning och stämpling inräkna jämväl utgifterna för besiktningen å slakthuset. Härvid uppställer sig frågan, huru stor del av kostnaderna för slakthusets förvaltning, underhåll och förräntning, som bör påföras denna besiktning. Givetvis bliva kostnaderna för denna besiktning, i betraktande av de solidare och för framtida utvidgning beräknade anordningarna vid slakthuset, avsevärt högre än för besiktningen å de provisoriska köttbesiktningsbyråerna. Med hänsyn till svårigheterna att göra en riktig fördelning av omkostnaderna för slakthuset på en därstädes anordnad besiktning av å andra orter uppslaktat kött och på besiktningen av å slakthuset uppslaktat kött synes det styrelsen, att den hittills av Kungl. Maj:t givna tolkningen av bestämmelserna angående taxeförslags upprättande, eller att i samhällen med både köttbesiktnings- och slakthustväng de sammanlagda omkostnaderna för slakthus och köttbesiktningsbyråer läggas till grund, är den enda möjliga och riktiga. Detta torde än tydligare framgå, om man tänker sig, huru man i detta hänseende skulle förfara i en mindre stad, som uppfört offentligt slakthus och som icke har behov att uppföra särskilda köttbesiktningsbyråer. Vid bestämmande för en sådan stad av avgifter för köttbesiktning, verkställd på grund av § 2 i slakthuslagen, torde praktiskt icke gärna finnas annan utväg än att tillämpa det hittills i Sverige för alla städer med slakthus följda tillvägagångssättet.

På grund av vad sålunda anförts har slakthus- och saluhallsstyrelsen ansett sig böra tillstyrka stadsfullmäktige att hos Kungl. Maj:t göra framställning om att för begagnande av slakthus och för köttbesiktning i Stockholm må även framgent få tillämpas den hittills följda, av Kungl. Maj:t godkända beräkningsgrunden.

I detta sammanhang vill styrelsen beröra frågan om vilka åtgärder, som må vara påkallade, därest styrelsens ifrågavarande förslag icke skulle vinna stadsfullmäktiges godkännande eller om en eventuell underdånig framställning av stadsfullmäktige i enlighet därmed icke skulle av Kungl. Maj:t bifallas.

Styrelsen skulle i sådant fall vara hänvisad till att upprätta ett förnyat taxeförslag enligt de av Kungl. Maj:t numera anbefallda grunderna och sålunda hava att beräkna avgifterna för besiktning å byråerna särskilt och avgifterna för

slakthusets begagnande särskilt på grundvalen av omkostnaderna, i förra fallet enbart för besiktning och stämpling å byråerna och i senare fallet enbart för slakthuset.

Till ledning för uppgörande av taxeförslag enligt dessa grunder har slakthusdirektören upprättat utgifts- och inkomstberäkningar för byråernas och för slakthusets verksamhet.»

Enligt dessa beräkningar hava utgifterna för byråerna för år 1913 upptagits till 128,700 kronor samt inkomsterna med nuvarande taxa till 194,700 kronor och skulle med reducerad taxa (enligt överståthållareämbetets förslag, dock att avgiften för föl sänkts till 75 öre) uppgått till 144,000 kronor, allt i runda tal. Emellertid ansåg slakthusdirektören, att frekvensen vid byråerna och därmed även inkomsterna komme att under vart och ett av åren 1914, 1915 och 1916 minskas med 10 procent, under det att utgifterna snarare skulle ökas på grund av ålders-tillägg m. m., till följd varav överskottet ansågs skola vid tillämpning av den reducerade taxan redan år 1915 förändras till förlust. Det bör anmärkas, att av utgifterna upptagits i runda tal 86,700 kronor såsom direkta utgifter för byråerna (avlöningar, omkostnader m. m.), 22,700 kronor för hyror (därav 18,900 kronor beräknade för lokaler i stadens egna hus) samt 19,300 kronor såsom kostnader gemensamma för slakthuset och byråerna (huvudkontor, gemensamma veterinärer, laboratoriet, statistik m. m.), vilka sistnämnda kostnader fördelats i förhållande till djurantalet med 70 procent å byråerna, sedan en tredjedel frånräknats för marknadsplatsen.

Beträffande slakthuset upptogos i sagda beräkning för år 1913 utgifterna till 576,300 kronor och inkomsterna till 151,300 kronor enligt nuvarande taxan, men skulle enligt en i likhet med besiktningstaxan nedsatt taxa inbragt allenast 105,900 kronor. Oaktat till dessa inkomster kommit hyresinkomster, marknads- och stallavgifter m. m. å tillhoppa 159,100 kronor, hade alltså för år 1913 uppstått en förlust å rörelsen å 265,900 kronor, vilken, därest den reducerade taxan tillämpats, skulle ökats till 311,300 kronor. Bland utgifterna upptagas avlöningar och omkostnader till 300,300 kronor samt ränta å lånemedel, enligt stat, till 276,000 kronor. Denna ränta synes vara beräknad efter 4½ procent.

Slakthusstyrelsen framhöll såsom oeftergivligen nödvändigt, att slakthusavgifterna icke sattes högre än besiktningsavgifterna, samt yttrade slutligen:

»Genom att även i fortsättningen bestämma slakthus- och besiktningsavgifterna härstädes lika skulle visserligen, därest en nedsättning av desamma kommer att nödvändiggöras, härigenom förorsakas, att bristen å slakthusets verksamhet till en början ökas. Enligt styrelsens tanke kan dock en sådan avgiftssänkning i före-

ning med den lindring i kreatursfrakterna, som lär vara att emotse, förväntas medföra ökning i frekvensen vid slakthuset och därigenom ett så småningom förbättrat ekonomiskt resultat. Genom sänkning av avgifterna för besiktning av å andra orter uppslaktat kött men bibehållande av slakthusavgifterna vid nuvarande belopp skulle en försämring av det ekonomiska resultatet för slakthuset kanske icke genast förmärkas, men skulle helt visst alstras en konkurrens med slakthuset, som kunde bli ödesdiger för dess utveckling i rätt riktning.

Med hänsyn till dessa förhållanden har styrelsen varit betänkt på att vid avgivande till överståthållarämbetet av infordrat nytt taxeförslag enligt de av Kungl. Maj:t anbefallda nya grunderna upprätta detsamma så, att slakthus- och besiktningsavgifterna fortfarande bli lika, även om de senare måste sänkas.»

Stadsfullmäktige beslöt dels enhälligt att bemyndiga slakthusstyrelsen att, därest taxa framdeles skulle upprättas enligt de av Kungl. Maj:t anbefallda ändrade grunderna, däri upptaga slakthusavgifter och köttbesiktningsavgifter till lika belopp, dels ock med 44 röster mot 29 att ingå till Kungl. Maj:t med framställning, att den gamla taxan måtte få gälla till utgången av år 1916 eller åtminstone till utgången av år 1914. Minoriteten röstade för att man för bättre överensstämmelse med Kungl. Maj:ts befallning måtte begära den gamla taxans bibehållande blott till 1914 års utgång.

Sedan den av stadsfullmäktige sålunda beslutade framställningen inkommit till Kungl. Maj:t, erhöll medicinalstyrelsen befallning att avgiva utlåtande, vilket styrelsen gjorde den 12 juni 1914. Styrelsen erinrade därvid om sina föregående, här förut refererade yttranden i samma fråga beträffande avgifter i Malmö, Göteborg och Stockholm samt anförde vidare följande:

»Att denna princip (om lika slakthus- och köttbesiktningsavgifter) icke endast tillämpas i Sverige utan även inom andra länder, torde, vad Tyskland beträffar, framgå av följande utdrag ur Schwarz-Heiss' 1912 utkomna arbete »Bau, Einrichtung und Betrieb öffentlicher Schlacht- und Viehhöfe», där det beträffande föreliggande fråga på sid. 45 heter: »Während die Untersuchungsgebühren für die in Schlachthof geschlachteten Tiere die *Selbstkosten* nicht übersteigen dürfen, können die Gebühren für die Untersuchung des von ausserhalb geschlachtet eingeführten Fleisches auf Grund des § 11 Abs. 2 des Gemeindeabgabengesetzes 'in einer den Gebühren für die *Schlachthausbenutzung* entsprechenden Höhe bemessen werden'.»

Att detta stadgande i hög grad bidragit till uppblomstrandet av de offentliga slakthusen i Tyskland, vilka för närvarande uppgå till över 1,000, synes medicinalstyrelsen vara uppenbart, men lika klart synes det medicinalstyrelsen även vara, att slakthusväsendet, därest den hittills tillämpade principen om lika slakthus- och besiktningsavgifter skulle frångås och de senare sättas lägre än de förra, skulle komma att lida ett väsentligt avbräck och de fördelar, man icke blott ur hygienisk utan jämväl ur lantmannasynpunkt avsett att vinna genom 1897 års slakthuslag, bli om intet.

Medicinalstyrelsen anser sig även nu böra framhålla, att *besiktningsavgifterna* inom de städer i vårt land, där slakthus- och köttbesiktningsstvång är infört, satts så lågt, att de icke kunna motivera en förhöjning av köttprisen, ja, äro så låga, att de icke belöpa sig ens till 1 krona per individ om året.

Medicinalstyrelsen har för övrigt svårt att frigöra sig från den tanken, att den opposition, som nu uttalar sig mot, att *besiktningsavgifterna* fastställas lika höga som slakthusavgifterna, ursprungligen icke härleder sig från köttproducenterna utan från de med uppslaktat kött handlande mellanhänderna, »kommissionärerna», vilka med oblida ögon se slakthusens uppkomst och fortgående utveckling, enär de i och härigenom se sin tillvaro allvarligt hotad.

Då nu för närvarande inom landet finnas en hel del slakteriinrättningar, vilka av Eders Kungl. Maj:t erhållit tillstånd att försälja sina varor jämväl inom samhällen med köttbesiktningsstvång och detta utan vare sig erläggande av besiktningsavgift för eller ombesiktning av varan, synas köttproducenternas intressen jämväl hava i hög grad tillgodosetts.

Att den hittillsvarande proportionen mellan slakthus- och besiktningsavgifterna varit väl lämpad även för svenska förhållanden framgår därav, att flertalet av slakthusen långsamt men säkert arbetat sig fram, ja, beträffande Malmö så långt, att under år 1912 utgifterna på besiktningsbyrån voro 12,580.33 kronor mot 11,007.10 kronor inkomster, d. v. s. införseln av uppslaktat kött till Malmö är ringa i jämförelse med omfattningen av slakthusets verksamhet.»

Medicinalstyrelsen hemställde, att den gamla taxan för Stockholm måtte fastställas att fortfarande gälla till utgången av år 1916.

Göteborg,
Malmö.
Eskilstuna.

Vad beträffar de övriga städer med slakthus, för vilka förslag till taxor skulle upprättas i enlighet med Kungl. Maj:ts befallning den 31 december 1913, behandlades ärendet i stort sett på samma sätt som ovan refererats beträffande Stockholm, och enahanda skäl anfördes. Angående dessa städer torde därför blott behöva omförmälas följande.

Slakthusstyrelsen i Göteborg anförde, att enligt uppgjord kalkyl för år 1913 inkomsterna utgjort i runda tal för slakthuset 216,400 kronor, för marknadsplatsen 19,100 kronor och för köttbesiktningsbyråerna 58,900 kronor, under det att utgifterna uppgått till respektive 255,100, 35,500 och 48,000 kronor, vilket medfört, att slakthuset och marknadsplatsen utvisat förlust å respektive 38,700 och 16,400 kronor, under det att byråerna medfört vinst å 10,900 kronor. Bland utgifterna är upptagen 4 1/2 procent ränta å anläggningskapitalet för slakthus och marknadsplats, 3,095,000 kronor, under det att kostnader för besiktningslokaler debiterats besiktningsbyråerna. Med hänsyn till den slakthuset trafikerande allmänheten ansåge styrelsen icke lämpligt, att slakthus- och marknadsavgifterna höjdes. Vad besiktningsbyråerna beträffade, borde 1913 års överskott ej föranleda sänkning av besiktningsavgifterna, ty erfarenheten hade visat, att frekvensen å byråerna minskades successivt, vilken minskning

kunde beräknas till 10 procent årligen, under det att utgifterna kvarstode ungefär oförändrade. En beräkning för de tre åren 1914—1916 under dessa förutsättningar visade, att besiktningsrörelsen under dessa tre år sammantagna skulle lämna en liten förlust. Då den nya slakthuslagen medgåve införande av köttbesiktning även i samhällen, där hälsovårdsstadgans för riket föreskrifter för stad gällde, syntes det kunna förväntas, att i samhällen i Göteborgs närhet dylik besiktning inrättades, och att därstädes besiktigat kött samt isynnerhet fläsk infördes till Göteborg, varigenom rörelsen vid denna stads besiktningsbyråer skulle ännu mer minskas och det årliga underskottet ökas. På grund härav borde icke besiktningstaxan sänkas, utan borde avgifterna fortfarande bliva oförändrade och lika för slakthuset och besiktningsbyråerna.

Hos Kungl. Maj:t hade lantbruksklubben i Göteborg såsom representant för lantbrukarna i denna stads omnejd anført, att, ehuru sättet för förande av hithörande räkenskaper gjorde det svårt att särskilja de olika grenarnas av köttkontrollväsendet i Göteborg affärer, det likväl vore tydligt, att besiktningsbyråernas utgifter vida understeg de inkomster, de lämnat, och att avgifterna alltså vore för höga och borde sänkas. Sagda inkomster hade år 1906 uppgått till omkring 120,000 kronor, men sedermera sjunkit, beroende på att genom organtvångets införande i Göteborg lantmännen funnit sig föranlåtna att föra kreaturen till slakthuset för att slaktas.

Vad Malmö vidkommer anförde slakthusstyrelsen därstädes, att därvarande slakthus från sitt öppnande år 1904 till 1912 års utgång förräntat anläggningskapitalet med allenast 2.18 procent. Slakthusavgifterna hade alltså visat sig för låga. En höjning av dem borde dock av socialekonomiska skäl ej företagas utan tvingande skäl, och det skulle för övrigt lända samhällets hygien till förfång, därest slakthusavgifterna vore högre än byråavgifterna och en större del kött bleve underkastad den i förhållande till slakthuskontrollen mindervärdiga besiktningsbyråkontrollen. Vad anginge besiktningsavgifterna hade icke något klagomål hörts över att de skulle vara för höga i Malmö. Under år 1912 hade också stadens bägge besiktningsbyråer gått med förlust, vadan även från denna synpunkt icke något skäl funnes att sänka avgifterna.

Slakthusstyrelsen i Eskilstuna meddelade, att slakthusets anläggningskostnad vid utgången av år 1913 vore bokförd till 453,100 kronor i avjämnat tal, att under samma år slakthusanläggningen i sin helhet lämnat inkomster å 47,200 kronor mot utgifter — ränta oräknad — å 35,800 kronor, och att besiktningsbyrån särskilt för sig lämnat något över 100 kronors brist, samt anförde, att besiktningsavgifterna alltså

ingalunda varit för höga utan tvärtom otillräckliga, och att slakthuset i sin helhet icke lämnat skälig ränta å anläggningskapitalet (endast omkring 2.5 procent).

I sina utlåtanden beträffande taxorna för nu nämnda städer åberopade medicinalstyrelsen sitt ovan återgivna utlåtande angående Stockholm.

Linköping.

Beträffande Linköping föranledde frågan vidlyftigare undersökningar och skriftväxling.

Redan i utlåtande den 13 februari 1914 i det ärende, som av Kungl. Maj:t avgjordes den 28 februari 1914, framhöll medicinalstyrelsen, att avgifterna i Linköping syntes vara högre än stadens kostnader betingade, i det att enligt redogörelse för år 1912 slakthuset jämte besiktningsbyråer m. m. då lämnat 48,490 kronor till ränta å det till omkring 402,000 kronor uppgående anläggningskapitalet, d. v. s. omkring 12 procent.

Stadsfullmäktige i Linköping meddelade därpå efter slakthusstyrelsens hörande en kalkyl, uppgjord på grundvalen av inkomst- och utgiftsstaten för år 1914, vilket de ansågo vara mer rationellt än att grunda beräkningen på ett tillfälligt gott ekonomiskt resultat under ett särskilt gynnsamt år såsom 1912 och under förutsättningar, som ej längre existerade, sedan köttbesiktning numera införts i de närliggande samhällena Vimmerby, Eksjö, Motala och Tranås. Beräkningarna utvisade för slakthuset en inkomst av slakthusavgifter å 30,710 kronor samt ett överskott av 15,352 kronor, motsvarande ungefär 4.7 procent ränta å anläggningskapitalet 327,100 kronor. Denna ränta syntes ej vara mer än skälig. Besiktningsbyråns inkomster beräknades till 29,690 kronor och dess utgifter till 26,472 kronor, innebärande alltså ett överskott av 3,218 kronor. Då detta överskott vore obetydligt och komme att minskas genom sjunkande frekvens å byrån i samband med köttbesiktnings tvångets införande i angränsande samhällen, borde det icke föranleda till taxans sänkande. Sammanlagda överskotten beräknades alltså till 18,570 kronor.

Medicinalstyrelsen infortrade emellertid uppgifter om den faktiska rörelsen vid slakthuset och byrån under år 1913 samt de tre första kvartalen av år 1914 samt anförde i utlåtande den 23 oktober 1914 bland annat följande. Under år 1913 hade nettoinkomsterna å rörelsen, vilka utgjorde avkastning å anläggningskapitalet, uppgått till 68,285 kronor, motsvarande omkring 17 procent ränta å sagda kapital. I betraktande av dessa faktiska ränteinkomster för åren 1912 och 1913

syntes stadsfullmäktiges beräkning av tillhoppa blott 18,570 kronors överskott för år 1914 vila på oriktiga förutsättningar. Det faktiska resultatet av rörelsen under de tre första kvartalen av år 1914 med tillägg av siffror för sista kvartalet, vunna genom jämförelse med föregående år, utvisade också, att för år 1914 kunde med allt skäl antagas, att inkomsterna skulle uppgå av slakthusavgifter till omkring 46,100 kronor och av besiktningssavgifter till omkring 63,600 kronor, innebärande alltså tillhoppa en ökning av icke mindre än omkring 49,000 kronor utöver beräkningen i inkomst- och utgiftsstaten för samma år. Visserligen uppgaves, att ytterligare anläggningskostnad å omkring 126,000 kronor skulle genast behöva nedläggas, men detta belopp borde ej räknas såsom utgift utan endast ränta därå beräknas. Om denna än sattes så högt som till 6 procent, skulle härav blott följa en utgiftsökning å omkring 7,500 kronor.

Sedan medicinalstyrelsen vidare framhållit, att i Linköping besiktningssavgiften för större svin vore endast 1 krona 25 öre, under det att slakthusavgiften för samma djur vore 2 kronor, framhöll styrelsen, att en av stadsfullmäktige uttalad önskan att av hygieniska skäl få allt det i staden konsumerade köttet uppslaktat å slakthuset syntes stå i viss motsats mot det sätt, på vilket köttkontrollväsendet ordnats i denna stad, och fortsatte därefter sålunda.

»Medicinalstyrelsen syftar härmed på det förhållandet, att stadsfullmäktige icke velat göra någon framställning om införande av organtvång, samtidigt med köttbesiktningstvång. Att denna omständighet verkligen är i hög grad ägnad att motverka det av stadsfullmäktige uppställda önskemålet — väl icke för Linköpings stad, men för andra samhällen, nämligen sådana där organtvång finnes infört — vill styrelsen nu ådagalägga. Hos den stora kreatursuppfödande allmänheten råder beklagligtvis, till följd av bristande förståelse, ännu en viss ovillighet mot att samtidigt med föreläggande av kött till besiktning bifoga jämväl tillhörande organ. Personer med dylik uppfattning föredraga naturligtvis att, där så lämpligen ske kan, utan alltför stora kostnader och besvär, sända sin köttproduktion till samhälle utan organtvång, och faktiskt torde den goda tillförseln till Linköping till rätt stor del bero på nyssanförda förhållande. Detta, i förening med den omständigheten att slakthus- och köttbesiktningstaxorna i Linköping och Stockholm, i allt övrigt lika, likväl skilja sig åt i fråga om besiktning av större svinkreatur, har givetvis i hög grad bidragit till den från Linköping pågående stora tillförseln till Stockholm av uppslaktat (ej organbesiktigat) kött. Därigenom att i Linköping stämplat kött sålunda uppsänts till Stockholm och där konsumerats utan att hava passerat sistnämnda stads köttbesiktning, har Stockholms stad gått miste om en eljest påräknelig inkomst av 44,555 kronor 75 öre, under det att Linköpings stad i stället kunnat därpå tillgodogöra sig ett belopp av 38,021 kronor, allt för ett enda år, 1913, räknat. Härav torde åtminstone delvis kunna förklaras det i ekonomiskt hänseende

utmärkta resultat, vilket slakthusrörelsen och köttbesiktningen i Linköping under år 1913 uppnått, omkring 17 procent på anläggningskapitalet.

Saken har emellertid ej blott sin ekonomiska utan även sin hygieniska sida. Även denna senare synes stadsfullmäktige hava insett, dock endast för så vitt deras egen stad beträffar. De betona nämligen, att »det eftersträfvade målet att få allt det i staden» (d. v. s. Linköpings stad) »konsumerade köttet uppslaktat å slakthuset» vore av bland annat hygienisk vikt. Den hygieniska vikten skulle väl, enligt stadsfullmäktiges för övrigt fullt riktiga åsikt, ligga däri, att det å slakthuset uppslaktade köttet undergår organbesiktning. Samma hygieniska synpunkt, samma åsikt om gagnet av obligatorisk organbesiktning borde emellertid, enligt medicinalstyrelsens åsikt, rättvisligen hava fått göra sig gällande även i fråga om det kött, som besiktigas å stadens köttbesiktningsbyrå. Men, såsom redan nämnts, i detta fall anse stadsfullmäktige tydligen organtvånget vara av underordnad vikt, så mycket mer, som ju en stor del av det blott besiktigade köttet icke konsumeras i staden utan tillföres andra samhällen. Då nu frågan om den hygieniska sidan av saken härmed kommit på tal, vill styrelsen begagna tillfället att ännu en gång på det bestämdaste såsom sin åsikt framhålla, att en köttbesiktning utan samtidig besiktning av tillhörande organ är, om ej alldeles värdelös, dock av mycket underordnad betydelse i jämförelse med en jämväl organen omfattande besiktning.»

Medicinalstyrelsen hade på grund av det anförda kommit till den bestämda övertygelsen, att den behålla inkomsten av driften vid Linköpings stads slakthus och köttbesiktning numera nått sådan höjd, att en nedsättning av avgifterna ovillkorligen måste ske. Det hade nog varit följdriktigast att verkställa nedsättningen så, att ränteinkomsten å anläggningskapitalet inskränktes till 6 procent, men detta syntes vara alltför genomgripande, helst resultatet i framtiden vore ovisst. Avgifterna borde därför nedsättas endast till ungefär hälften¹⁾ av de nuvarande, men vara lika för slakthuset och besiktningsbyrån, även i fråga om större svin. Styrelsen yttrade slutligen:

»Medicinalstyrelsen har nu ingalunda förbisett, utan tvärtom fäst sin särskilda uppmärksamhet vid att, därest dess förslag om avgifternas nedsättning varder av Eders Kungl. Maj:ts bifallet, följden därav kan tänkas bliva den, att den här ovan omnämnda, delvis av billigare taxesatser i Linköping föranledda tillförseln av där besiktigat kött till samhällen med organtvång — särskilt Stockholm — skall komma att taga ytterligare fart och därmed än mer förrycka dessa samhällens köttbesiktningsförhållanden, till stort ekonomiskt avbräck för dessa samhällen. Ett avhjälpande av denna olägenhet synes emellertid icke böra ske på bekostnad av de i § 8 av slakthuslagen fastställda och i sig själva ju riktiga principerna, utan endast på det sätt, att lagstiftningen i övrigt varder i erforderliga delar ändrad, något varom emellertid i förevarande fall icke direkt är fråga.»

¹⁾ Det bör anmärkas, att avgifternas nedsättning till hälften torde medföra minskning till ungefär hälften av inkomsterna, men att, då utgifterna väl icke därigenom minskas, nettoöverskottet procentuellt minskas ännu mer och kanske alldeles försvinner.

Linköpings stadsfullmäktige, som på begäran fingo yttra sig med anledning av medicinalstyrelsens nyssnämnda utlåtande, åberopade därvid ett yttrande av stadens slakthusstyrelse, vari anfördes bland annat följande. Inkomstsiffrorna under år 1914 vore exceptionella på grund av årets ovanliga förhållanden och borde ej läggas till grund för beräkningar för normala år. De nödiga utvidgningarna betingade enligt senare beräkningar en kostnad av 215,000 kronor och föranledde ej blott ökad ränteutgift utan även ökade drift- och administrationskostnader. De orsakades redan av den nuvarande rörelsen och finge därför ej anses medföra ökad rörelse och ökade inkomster. Utförseln till Stockholm av kött av storboskap avsåge nästan uteslutande kött av djur, som slaktats å slakthuset, och hade sålunda ej avsevärt inverkat på rörelsen vid besiktningsbyrån.

Kungl. Maj:ts befallningshavande förklarade sig anse nedsättning av taxan ej böra äga rum, intill dess ytterligare erfarenhet vunnits såväl från nu ifrågavarande som andra slakthus. Det syntes för övrigt nödvändigt att söka hålla taxorna för begagnande av slakthus och köttbesiktningsbyråer i någorlunda jämnhöjd på olika orter. Därest en nedsättning av såväl slakthusavgifter som besiktningsavgifter — vilka för övrigt syntes böra vara lika stora, enär endast därigenom utsikt förefunnnes för att de kommunala slakthusen skulle komma till full användning och hemslakten minskas eller om möjligt upphöra — företoges endast för Linköping därför att tillförseln därstädes av kött för besiktningsbyrån vore synnerligen stor och staden annars skulle få för hög ränta på anläggningskostnaden, komme detta exempelvis att medföra den olägenheten, att Norrköpings (blivande) slakthus icke komme att bära omkostnaderna och säkerligen intet annat samhälle i länet vågade anlägga slakthus, enär Linköpings stad med sin billigare taxa med fördel kunde konkurrera med dessa.

Det i början av min redogörelse omförmälda, från lantbruksstyrelsen infordrade utlåtandet, vilket är dagtecknat den 22 december 1914, inkom till jordbruksdepartementet den 24 mars 1915. I detta utlåtande, vid vilket fogats uppgifter å antalet vid slakthusen i Göteborg, Malmö och Eskilstuna slaktade djur av olika slag samt å besiktningsbyråerna i samma städer besiktigade djurkroppar till och med år 1914 (för Eskilstuna år 1913), anför styrelsen bland annat följande.

*Lantbruks-
styrelsen.*

»Av bilagda utredning framgår, att tillförseln av kreatur till de offentliga slakthusen, vilka varit i verksamhet under en längre följd av år, varit i någorlunda jämn stegring, under det att tillförseln till besiktningsbyråerna i de städer, där

ifrågavarande slakthus äro belägna, år för år minskats. Då städernas avsikt med uppförande av slakthus är att tillförsäkra sina innebyggare ett hygieniskt välbehandlat kött, måste det ligga i deras intresse att söka så småningom inskränka tillförseln av kött från andra orter och åstadkomma, att allt i staden salufört kött härrör från i det offentliga slakthuset slaktade kreatur. Det ändamålsenligaste sättet för åstadkommande härav är, att taxan för enbart besiktning av kött sättes till samma belopp som för slakt av kreatur å det offentliga slakthuset, besiktning inbegripen.

Sättes taxan lägre för enbart besiktning av till en stad infört kött, måste detta givetvis försvåra uppnåendet av det ovannämnda önskemålet. Därjämte måste en sådan åtgärd motverka uppförandet av nya slakthus, då det nämligen under sådana förhållanden bleve ytterst svårt att få slakthusen ekonomiskt bäriga. Skulle nämligen besiktningsavgifterna nedsättas så, att de endast täckte kostnaderna för själva besiktningen, borde slakthusavgifterna i stället höjas för att ersätta den minskade inkomsten. Men detta skulle medföra, att tillförseln till slakthuset minskades, under det att tillförseln av kött till besiktningsbyråerna bleve större. Icke endast städernas hygieniska utan jämväl deras ekonomiska intressen skulle genom en dylik anordning bliva mindre väl tillgodosedda. De städer, som redan uppbyggt offentliga slakthus, skulle bliva tvingade att nedsätta de redan nu i förhållande till utlandet låga taxorna för slaktning till de belopp, som kunde anses täcka kostnaderna för besiktningen, och underkasta sig den ekonomiska förlust, som härav komme att uppstå, om de ville behålla de fördelar i hygieniskt hänseende, som genom slakthusens uppförande avsetts. En följd härav skulle vidare tvivelsutan bliva, att de städer, där slakthus icke funnes, komme att avstå från att bygga sådana. Städerna hava nämligen ingen skyldighet att införa slakthustvång och det är knappast troligt, att de, för vinnande av de hygieniska fördelar, som slakthusen äro avsedda att bereda befolkningen, skulle befinnas villiga att låta denna genom utdebitering betala kostnaderna härför. Erfarenheten från tiden för slakthuslagens tillkomst synes ock bekräfta detta.

Komme emellertid upprättandet av slakthus i städerna att avstanna, skulle detta bliva icke endast till deras egen skada i fråga om förbättrade hygieniska förhållanden utan även till betydlig ekonomisk olägenhet för jordbruksnäringen. Det har nämligen visat sig, att i de trakter, där offentliga slakthus blivit uppförda, kreatursägarna icke blott få bättre betalt för sina varor, i det att avfall och dylikt där fullständigare kunna tillvaratagas genom de anordningar, som finnas vid slakthusen för tillgodogörande av mindrevärdigt och till människoföda odugligt kött m. m., utan därjämte undgå de en del obehag och ersättningsanspråk från köparna för levererade tuberkulösa eller eljest sjuka kreatur, olägenheter, vilka, där offentliga slakthus saknas, äro allt för vanliga.

Genom att här ifrågavarande avgifter hitintills utgått med samma belopp, hava de kunnat hållas låga, i det att avgifterna för det byråbesiktigade köttet åtminstone till en början bidragit till att underhålla och förränta själva slakthuset. Det synes ock lantbruksstyrelsen, att, därest sammanlagda inkomsten genom byråbesiktningen och själva slakthusdriften icke medför ekonomisk vinst för staden utöver omkostnaderna för båda, fastställandet av lika avgifter icke kan anses strida mot lagens andemening, även om vinst skulle uppstå av den ena verksamhetsgrenen, då denna vinst använts till täckande av brist å den andra. Det torde ock vara synnerligen svårt — åtminstone vid mindre slakthus, där besiktningslokalerna äro

inrymda i själva slakthuskomplexet — att åtskilja kostnaderna för de olika slagen av verksamhet. Hyran för besiktningslokalen kan svårigen beräknas, då den utgör ränta och underhåll på en del av byggnadskostnaden för slakthuset, och veterinärer, mikroskopister och biträden äro gemensamma för besiktningsbyrån och slakthuset, varför deras löneförmåner endast kunna approximativt beräknas för och fördelas på de olika verksamhetsgrenarna.

Det har från visst håll anförts, att genom en nedsättning av besiktningsavgifterna köttprisen skulle komma att sjunka. Även om så skulle bliva fallet, skulle detta likväl icke kunna komma att ske med mer än högst ett öre per kilogram, enär avgifterna redan nu vid alla slakthus i regel äro så låga, att de icke uppgå till mera än ett à två öre per kilogram för kött av storboskap och svin. Då emellertid byråbesiktigt kött i allmänhet försäljes till lägre pris än kött från slakthus, skulle en nedsättning av besiktningsavgiften säkerligen icke komma varken producenterna eller konsumenterna utan endast slaktarna till godo.

Då genom lagbestämmelser städernas rätt att uppbära avgifter för besiktning och begagnande av slakthus inskränkts därhän, att avgifterna icke få sättas till högre belopp, än att de täcka kostnaderna, har detta tvivelsutan i första rummet varit av omtanke för att jordbruksnäringen icke skulle beskattas genom för höga pålagor. Men lantbruksstyrelsen håller före, att den nytta jordbrukarna haft av slakthusen vida överväger den olägenhet, som de hittills fastställda besiktningsavgifterna för dem medfört.

Då någon nämnvärd fördel alltså icke skulle vinnas genom en nedsättning av besiktningsavgifterna under slakthusavgifterna, men en dylik nedsättning skulle medföra ytterst stora olägenheter för såväl städerna som, icke minst, för jordbruksnäringen, måste ett bibehållande av besiktnings- och slakthusavgifterna till samma belopp vara att anse såsom synnerligen fördelaktigt.

Skulle detta icke fortfarande kunna ske med de bestämmelser, som nu gällande lag av den 10 oktober 1913 innehåller, torde det vara nödvändigt, att åtgärder vidtagas för att få bestämmelserna härutinnan ändrade.»

För att åstadkomma ytterligare utredning i ärendet har jag in-
förskaffat uppgifter angående den ekonomiska rörelsen vid de äldre
slakthusen jämte besiktningsbyråer under år 1914. Av dessa uppgifter
inhämtas följande.

*Departements-
chefen.*

För Stockholm utvisa 1914 års räkenskaper för slakthuset med kreatursmarknad och köttbesiktningsbyråer en totalinkomst av 596,897 kronor, varav 198,485 kronor av slakthusavgifter, 189,967 kronor av besiktningsavgifter, 14,737 kronor av marknadsavgifter, 57,817 kronor av hyror och resten av stall- och vågavgifter, inkomst av sålt foder m. m. samt åtskilliga smärre inkomster. Utgifterna utom räntor hava uppgått till 438,027 kronor, vadan överskottet utgjort 158,870 kronor. Detta överskott motsvarar allenast 2.44 procent å anläggningskapitalet, 6,510,566 kronor, under det att den verkliga räntan å lånemedelsskulden uppgivits uppgå till 283,424 kronor. Om sistnämnda räntebelopp upptages såsom utgift, visar sig, att rörelsen medfört en förlust å 124,554 kronor.

Vad Göteborg vidkommer hava sammanlagda inkomsterna uppgått till 379,538 kronor, varav 185,000 kronor av slakthusavgifter, 58,535 kronor av besiktningsavgifter, 13,638 kronor av marknadsavgifter, 10,285 kronor av hyror och resten av övriga avgifter och särskilda inkomster. Utgifterna utom räntor hava uppgått till 234,773 kronor, och ett överskott å 144,765 kronor har alltså uppstått. Om anläggningskapitalet sättes till samma belopp, som förut uppgivits för år 1913 eller 3,095,000 kronor, motsvarar detta överskott en ränta därå av 4.67 procent. Denna rörelse torde vid detta förhållande kunna anses hava gått ungefär ihop.

I Malmö hava sammanlagda inkomsterna av rörelsen uppgått till 224,772 kronor, varav 166,181 kronor av slakthusavgifter, 14,100 kronor av besiktningsavgifter och resten av diverse andra avgifter och övriga inkomster. Utgifterna hava uppgått till 168,547 kronor, vadan ett överskott å 56,225 kronor uppstått. Då anläggningskapitalet samma år upptagits till 1,318,866 kronor, motsvarar överskottet en ränta därå av 4.26 procent. Det synes på grund härav antagligt, att rörelsen under år 1914 knappast gått ihop.

Vad Eskilstuna beträffar hava inkomsterna i sin helhet uppgått till 52,017 kronor, varav 37,452 kronor av slakthusavgifter, 3,870 kronor av besiktningsavgifter, 960 kronor av marknadsavgifter och resten av övriga avgifter och inkomster. Utgifterna hava utgjort 37,954 kronor, och ett överskott å 14,063 kronor har således uppstått. Då anläggningskostnaden nu uppgår till 454,200 kronor, motsvarar sagda överskott en ränta därå av 3.09 procent, vilket otvivelaktigt innebär, att rörelsen gått med förlust.

För Linköping utvisa de inhämtade uppgifterna, att under år 1914 inkomsterna utgjort 127,407 kronor, därav 51,324 kronor av slakthusavgifter, 59,629 kronor av besiktningsavgifter och resten av vågavgifter och diverse inkomster. Utgifterna utom räntor uppgingo till allenast 55,336 kronor, vadan ett överskott å 72,171 kronor uppstått, motsvarande en ränta av icke mindre än 17.95 procent å anläggningskapitalet, 402,000 kronor. Att detta överskott visar, att rörelsen gått med stor vinst, är uppenbart.

I likhet med lagutskottet vid 1913 års riksdag finner jag bestämmelserna i den nuvarande slakthuslagens § 8 hava den innebörd, att besiktningsavgifterna icke böra sättas högre, än som kan anses erforderligt till täckande av samhällets kostnader endast för denna besiktning jämte stämpling och eventuellt särskild behandling, och att detta gäller

även för stad, varest offentligt slakthus finnes. Den rätt, lagen medgiver, till att jämväl kostnader för slakthusets förvaltning och underhåll jämte skälig ränta å anläggningskapitalet tagas i beräkning, gäller nämligen endast vid bestämmandet av avgifter för slakthusets begagnande. Även om besiktningsbyrå för uppslaktat kött är förlagd till slakthuset, böra alltså enligt lagens ordalydelse inga andra kostnader bliva grundläggande för taxan för besiktning av sådant kött, som icke slaktats i slakthuset utan blott undergår besiktning å byrån, än som sammanhänka med själva besiktningen med därtill hörande åtgärder. Att sätta besiktningsavgifterna så högt, att förtjänst å desamma måste uppstå, torde därför icke överensstämma med lagens nuvarande avfattning, även om denna förtjänst användes till att minska eller motväga förlust å samtidigt bedriven slakthusrörelse.

Är den mening, jag sålunda utvecklat, riktig, torde de nuvarande besiktningstaxorna icke kunna bibehållas, ifall den i lagen tillämpade principen skall fortfarande bliva gällande.

Det synes mig emellertid kunna starkt sättas i fråga, huruvida sistnämnda princip — ur mera allmänna synpunkter sett — verkligen är den rätta. Uppenbart är visserligen, att avsikten icke är, att staden skall genom dessa avgifter skaffa sig en extra inkomst utan motsvarande uppföringar och alltså beskatta allmänheten genom fördyring av köttvaror. Men det synes mig vara fullt riktigt att betrakta köttkontrollväsendets alla grenar inom samma stad såsom en enhet och bestämma avgifternas belopp från en dylik utgångspunkt. Den stora betydelse, ett väl ordnat slakthusväsende äger i flera hänseenden, synes till fullo motivera detta. Ett av de viktigaste av köttkontrollväsendets ändamål är ju att tillförsäkra samhällets befolkning en ur hygienisk synpunkt god och pålitlig vara. Detta vinnes alldeles otvivelaktigt bäst genom att djuren slaktas i offentligt slakthus och att desamma jämte de erhållna slakteriprodukterna därvid undergå all den därstädes anordnade kontrollen. Med allt erkännande åt besiktningsbyråernas gagnande verksamhet lär det icke kunna förnekas, att dessas kontroll måste i jämförelse med slakthusens anses såsom mindrevärdig. Det synes därför vara en fullt berättigad strävan hos de städer, som inrättat slakthus, att söka leda förhållandena därhän, att allt i staden salufört kött härrör från i det offentliga slakthuset slaktade kreatur. Även från den kreatursägande allmänhetens, i regel jordbrukarnas synpunkt, innebär användandet av slakthus vid kreaturens nedslaktning högst beaktansvärda fördelar. Detta har lantbruksstyrelsen med styrka framhållit, och jag vill härutinnan instämma med styrelsen. Jämväl från nationalekonomisk

synpunkt lärer slakthusens användning böra uppmuntras, bland annat enär därigenom åtskilligt avfall m. m. vid slakten tillvaratages omsorgsfullare än vid enskild slakt och sammanförandet av större, ensartade partier av viss vara underlättas, varigenom avsättningen befrämjas och nöjaktiga pris lättare erhållas.

Befordrandet av slakthusens användande i alltmer ökad omfattning synes alltså vara till gagn för såväl producenter som konsumenter av kött. För de enskilda slaktarna, särskilt dem, som driva sin rörelse i närheten av städer med slakthustvång men utom det område, där tvånget gäller, torde emellertid vissa olägenheter kunna uppstå genom slakthusens gynnande vid avgifternas bestämmande. I betraktande av de betydande fördelar i andra hänseenden, som stå att vinna, torde man dock icke därav böra förhindras att beträda den väg, som eljest synes vara den riktiga. Det möter ju för övrigt för dessa slaktare ej något hinder att fortfarande bedriva sin handel med slakt kreatur, kött och andra slaktprodukter, även om själva slakten försiggår å slakthuset. Därest besiktningsavgifterna på grund av lägre kostnader sättas lägre än slakthusavgifterna, skulle däremot givetvis den enskilda slakterirörelsen och hemslakten direkt gynnas. Slakthusväsendets fortsatta upprätthållande och utveckling skulle därigenom allvarligt hämmas och de avsedda fördelarna äventyras.

Det är visserligen sant, att den önskade likheten mellan de bägge slagen av avgifter skulle kunna vinnas därigenom, att slakthusavgifterna, oberoende av kostnaderna för slakthusets anläggning, drift och underhåll, sattes till samma belopp, som besiktningen ensamt för sig betingade, och alltså i större eller mindre mån understeg slakthusdriftens självkostnader. Därigenom skulle dock uppenbarligen en ganska avsevärd årlig förlust uppstå å slakthusrörelsen. Det är visserligen tydligt, att slakthusets förmåga att bära sina kostnader i mycket hög grad beror på dyrbarheten av dess anläggning och det mer eller mindre ekonomiska sätt, varpå driften ordnats, samt att en alltför storartad och dyrbar anläggning kommer att åtminstone för lång tid framåt verka tyngande på ekonomin och förhindra ett tillfredsställande ekonomiskt resultat ävensom att sådan olägenhet jämväl kan föranledas av ofördelaktigt anordnad drift, av alltför låg frekvens m. m. Men även om i dessa hänseenden ingenting finnes att anmärka, ligger det i sakens natur, att kostnaderna för ett djurs behandling i slakthuset, innefattande såväl djurets slaktning m. m. som besiktningen, för vilka kostnader slakthusavgiften skall utgöra valuta, måste avsevärt överstiga kostnaderna för enbar besiktning, och att, om slakthusavgifterna sättas till det belopp,

besiktningen ensam för sig betingar, de övriga slakthuskostnaderna bliva oersatta och måste medföra förlust. Denna förlust finge väl då täckas genom beskattning å stadens invånare. Ifall dessa härigenom möjligen erhöles i någon mån lägre pris å slakthusets köttvaror, skulle detta motvägas av höjda kommunalutskylder. Huruvida detta sätt vore att föredraga framför att bestämma avgifterna så, att slakthuset bure sig självt, kan möjligen vara föremål för delade meningar ur sociala och andra synpunkter. Det bör dock härvid framhållas, att det ingalunda är självfallet, att lägre pris å köttvaror från slakthuset skulle vinnas genom nedsättning av slakthusavgifterna. Det synes tvärtom icke vara osannolikt, att en dylik nedsättning blott skulle medföra ökad förtjänst för mellanhänderna. Men det för mig bestämmande är, att det otvivelaktigt måste antagas, att genom ett sådant arrangemang benägenheten hos städerna att inrätta slakthus skulle hämmas. Det är därför enligt min mening nödvändigt, ifall man vill befrämja inrättandet av slakthus, att man icke ordnar så, att dessa anläggningar måste bliva en för vederbörande stad i hög grad förlustbringande affär, betraktat ur synpunkten av stadens egen kommunala ekonomi.

Jag anser det därför vara riktigtast att — såsom jag förut framhållit — betrakta köttkontrollväsendet i en stad med slakthus såsom en enhet. De förut meddelade uppgifterna angående det ekonomiska resultatet av detta köttkontrollväsende i de städer, där slakthus under någon längre tid varit i verksamhet, synas mig utvisa, att dessa städer, då skälig ränta å anläggningskapitalet beräknas, i allmänhet icke erhållit någon överskjutande inkomst av ifrågavarande rörelse i dess helhet. Vad år 1914 beträffar har för Stockholm och Eskilstuna rörelsen medfört icke obetydlig förlust; för Göteborg och Malmö synas i bästa fall inkomster och utgifter hava gått någorlunda ihop, under det att allenast för Linköping på grund av jämförelsevis låg anläggningskostnad och andra samverkande för staden gynnsamma omständigheter rörelsen lämnat vinst. Att sådana förhållanden, vilka gjort sig gällande beträffande Linköping, även framdeles skola spela in, hur än slakthus- och köttbesiktningsavgifternas inbördes förhållande ordnas, är uppenbart, och den rättelse, som må kunna vara erforderlig, bör då vinnas på annat sätt.

I enlighet med de synpunkter, jag nu utvecklat, har jag låtit utarbeta förslag till lag om ändrad lydelse av § 8 i lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus.

Sedan departementschefen uppläst oförmälda förslag, hemställde han, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att antaga detsamma.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse bil. . . . till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Curt Rohrlieb.